

Dynastie, která udělala z Čech království. Národní muzeum otevírá výstavu Přemyslovci - panovnická dynastie a její doba

23.4.2026 - | Národní muzeum

900 exponátů, královské poklady i nevyřešené záhady.

Příběh dynastie, která proměnila české knížectví v království a zásadně ovlivnila podobu střední Evropy, ožívá v největší letošní výstavě Národního muzea. Ve spolupráci se Správou Pražského hradu se 24. dubna 2026 otevírá v Historické budově Národního muzea výstava *Přemyslovci - panovnická dynastie a její doba*, která nabízí jedinečnou příležitost vidět výjimečné exponáty oživující dramatický příběh dynastie formující české i evropské dějiny.

V roce 2026 staví Národní muzeum svůj výstavní program na tematické lince Dějiny a osobnosti, která propojuje hlavní výstavy roku. Návštěvníkům nabízí pohled na minulost skrze výrazné postavy i klíčová období a zasazuje dějiny českých zemí do širších evropských souvislostí tak, aby oslovila domácí i zahraniční publikum.

V Historické budově se na výstavě představí více než 900 exponátů ze sbírek Národního muzea i téměř sedmdesátí domácích a zahraničních institucí, z nichž mnohé jsou vystaveny zcela výjimečně. K nejvýznamnějším exponátům patří románský sarkofág tzv. svatého Longina, který je poprvé vystaven mimo prostory Vyšehradu a pravděpodobně ukrýval tělo jednoho z panovníků. Královská koruna ze Slezské Středy, textilie z hrobu svaté Ludmily, pohřební klenoty Přemysla II. Otakara, jeho meč nebo osobní prsten Přemysla I. Otakara – to jsou předměty, skrze něž se dějiny mění v konkrétní a silné příběhy. Výstava zároveň oslovuje i zahraniční návštěvníky a představuje Přemyslovce jako dynastii evropského významu v širším historickém kontextu.

Vypráví dějiny Přemyslovců jinak, než jak je tradičně známe z učebnic. Nejde o přehled panovníků a dat, ale o živý příběh rodinného klanu, v němž se střetávají mocenské ambice, válečné konflikty, reprezentace i proměna duchovního světa. Návštěvníci se setkají s osudy knížat a králů, které znají alespoň zčásti ze školních lavic. Zde je však uvidí v jejich plnosti prostřednictvím předmětů, které tyto příběhy pamatují.

„Přemyslovci proměnili české knížectví v království a stojí u počátků naší státnosti. Výstava, kterou otevírá Národní muzeum, je svým rozsahem i jedinečnými exponáty mimořádná, a věřím, že se v letošním roce zařadí mezi nejvýznamnější výstavní projekty svého druhu nejen v České republice, ale i v evropském kontextu. Návštěvníkům nabízí možnost nejen spatřit vzácné památky středověku, ale také poznat příběh přemyslovské dynastie, přiblížit si její klíčové okamžiky a zároveň poznávat historii poutavou formou,“ říká generální ředitel Národního muzea Michal Lukeš.

„Pražský hrad založil kníže Bořivoj z rodu Přemyslovců před více než tisíci lety, a právě Přemyslovci položili základy tomu, že je dnes Pražský hrad nejdéle fungujícím sídlem hlavy státu. Jejich odkaz potkáváme v areálu každý den. Celkem jsme na výstavu z našich sbírek zapůjčili přes devadesát předmětů, z nichž většina nebývá běžně k vidění. Jsou mezi nimi například pohřební textilie svaté Ludmily, které pocházejí z 10. století a patří k nejvýznamnějším textilním památkám v Čechách. Za tuto spolupráci s Národním muzeem jsme moc rádi, jedná se o výjimečný projekt a věříme, že přiláká mnoho návštěvníků,“ popisuje ředitel Správy Pražského hradu Pavel Vyhnánek.

Výstava je v přízemí Historické budovy rozčleněna do čtyř tematických celků. Návštěvníky provázejí od počátků dynastie přes knížecí a královskou éru až po její odkaz v době Lucemburků. Sleduje tak nejen vývoj panovnického rodu, ale i proměnu Čech a Moravy od pozdního 8. do počátku 14. století v širším evropském kontextu.

Příběh dynastie začíná legendou o kněžně Libuši a oráči Přemyslovi. Jde o vyprávění na pomezí mýtu a historické paměti. Libušino rozhodnutí povolát prostého rolníka na knížecí stolec patří k nejznámějším motivům českých dějin a symbolizuje vznik přemyslovské moci. Výstava tento příběh přibližuje prostřednictvím středověkých iluminací i románské výmalby znojenské rotundy, které ukazují, jak byl motiv Libuše a Přemysla po staletí vnímán a interpretován. Spolu s nimi jsou prezentovány také archeologické nálezy z přemyslovských hradišť, které zasazují legendární počátky rodu do konkrétního historického prostředí.

Jedním ze silných momentů výstavy je konflikt mezi svatou Ludmilou a její snachou Drahomírou. Boj o vliv nad mladým Václavem nebyl jen rodinným sporem, ale střetem dvou hodnotových světů, křesťanského a pohanského. Vyústil v dramatickou vraždu Ludmily na Tetině, která otřásla celou zemí. Textilie z jejího hrobu, vystavené ve výstavě, představují mimořádně autentické svědectví tohoto příběhu a patří k nejvzácnějším raně středověkým památkám v Čechách.

Na tento příběh navazuje osud jejího vnuka, knížete Václava. I jeho život a smrt jsou spojeny s rodinným konfliktem, tentokrát mezi bratry. Václavova vražda ve Staré Boleslavi patří ke klíčovým momentům českých dějin. Výstava ukazuje, jak se z politického boje o moc stal silný symbol. Panovník byl po smrti uctíván jako světec a ochránce země. Relikvie a liturgické předměty spojené s jeho kultem dokumentují proměnu historické osobnosti v nadčasový symbol české státnosti.

Přemyslovské dějiny nejsou pouze příběhem tragédií, ale i vzestupu moci. Přemysl I. Otakar dokázal v komplikovaném prostředí evropské politiky prosadit dědičný královský titul a upevnit postavení českých zemí. Jeho osobní prsten připomíná nejen konkrétního panovníka, ale i okamžik, kdy se z knížectví stalo království.

Vrchol přemyslovské moci představuje vláda Přemysla II. Otakara, panovníka evropského významu, jehož říše sahala od Čech až k Jadranu. Jeho vláda je však zároveň příběhem pádu. Ambice vyústila v tragický konec na Moravském poli roku 1278. Pohřební klenoty pocházející z jeho hrobu, koruna, žezlo a jablko, patří k nejpůsobivějším exponátům výstavy a připomínají pomíjivost i té největší světské moci.

Významnou roli v přemyslovských dějinách hrály také ženy, které dokázaly ovlivňovat chod země i bez formální moci. Osud svaté Anežky České ukazuje jiný typ vlivu založený na víře, vzdělání a sociální péči. Závěr přemyslovského příběhu patří dramatickému zavraždění Václava III. roku 1306, které dodnes nebylo objasněno a uzavřelo jednu z nejvýznamnějších kapitol českých i střeoevropských dějin.

Vedle předmětů spojených s panovnickou dynastií výstava přibližuje také každodennost raného a vrcholného středověku. Ukazuje víru, vznik hradišť a měst, obchod, řemeslnou výrobu, umění i vzdělanost. Návštěvníci uvidí šperky, liturgické předměty, zbraně, mince i mincovní poklady, knihy a další exponáty, které dokládají proměnu společnosti a její rostoucí propojení s okolními zeměmi.

Výstava *Přemyslovci – panovnická dynastie a její doba* zve návštěvníky do světa, kde se osobní osudy prolínají s velkými dějinami. Jde o svět vzdálený staletí, ale svými příběhy a dochovanými památkami stále překvapivě blízký dnešnímu člověku.

Výstava *Přemyslovci – panovnická dynastie a její doba* bude v Historické budově Národního muzea

otevřena do 15. října 2026. Otevírací doba je denně od 10.00 do 18.00 hodin.

Největší unikáty a zajímavosti

- **Ohromujících 900 exponátů mapujících 500 let českých dějin**

Největší historická výstava posledních desetiletí v Česku a zároveň jeden z nejvýznamnějších projektů svého druhu v Evropě.

- **Přemyslovci poprvé pohromadě**

První výstava, která vypráví celý příběh dynastie – od bájných Přemysla a Libuše až po její zánik.

- **Monumentální sarkofág, který ukrýval krále**

Románská hrobka z Vyšehradu z 11.–12. století. Podle historiků mohla sloužit jako místo posledního odpočinku Vratislava II. nebo Soběslava I. Poprvé vystaven mimo Vyšehrad.

- **Nádherný poklad**

Doposud nevystavený Poklad z Hudčic z období kolem roku 970 ukazuje úplné počátky ražby mincí v Čechách.

- **Nevídaná krása šperků**

Náhrdelníky, ozdoby i další cennosti z pohřebišť v Praze-Střešovicích, Klecanech nebo lokality Triangl. Poprvé představeno veřejnosti.

- **Nejstarší exponát: Soupravy ozdob avarských opasků z 8. století**

Soupravy ozdob dokládají výjimečné postavení tehdejší elity a její kontakty s prostředím avarského kaganátu.

- **Nejstarší literatura z Čech**

Ukázky Alexandreidy a německých rytířských eposů, které patří k nejstarším dochovaným textům z českého území.

- **Zahraniční poklady, které jsou v Česku poprvé**

Šperky z rakouského depotu Fuchsenhof, karolínská ceremoniální součást hole z Norimberku, takzvaný meč Přemysla II. Otakara z Vídně nebo zbraně z polského jezera Lednica.

- **Textilie staré více než 1000 let**

Látky z hrobu svaté Ludmily patří k nejucelenějším souborům raně středověkého textilu v Evropě.

- **Jedinečné doklady života královské elity**

Křestní a pohřební oděv nejstaršího syna Václava II., mimořádně vzácně dochovaný oděv novorozence z prostředí panovnického dvora.

- **Počátky českého státu**

Mincovní poklady z 10.–13. století, originály listin a nejstarší městská pečetidla.

- **Vraždy, které změnily dějiny**

Smrt svaté Ludmily, zavraždění knížete Václava i dodnes neobjasněná smrt Václava III.

- **Záhady, které zůstávají nevyřešeny**

Nádherná koruna královny, jejíž majitelka je stále neznámá. Koruna ze Slezské Středy z poloviny 14. století. Patřila Elišce Přemyslovně, Elišce Rejčce, nebo některé z lucemburských královen? Jisté to není dodnes.

- **Kdo je kdo** na výzdobě znojemské rotundy? Jedno z nejvýznamnějších vyobrazení přemyslovské dynastie dodnes skrývá svou záhadu, s jistotou totiž rozpoznáme pouze Přemysla Oráče a krále Vratislava II., zatímco identita ostatních postav zůstává nejasná.

<https://www.nm.cz/media/tiskove-zpravy/dynastie-ktera-udelala-z-cech-kralovstvi-narodni-muzeum-ot-evira-vystavu-premyslovci-panovnicka-dynastie-a-jeji-doba>